

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

3. <https://regnum.ru/news/2210262.html>
4. <https://365info.kz>
5. Назарбаев Н. Евразийский университет и мир Евразии. Астана, 2006. С. 13.

УДК 327.82

ФЕЙСБУК ЖӘНЕ ТВИТТЕР ДИПЛОМАТИЯСЫНЫҢ БҮГІНГІ ЖЕТІСТІКТЕРІ МЕН ҒАЛАМДЫҚ МӘНІ

Лагуткина Юлия Николаевна

lagnas@bk.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ халықаралық қатынастар факультетінің 1-нші курс студенті
Ғылыми жетекшісі: Л.К.Ахметжанова

Бүгінгі таңда дәстүрлі дипломатия жаңа деңгейге қадам басып жатыр. Әлеуметтік желілердің кең таралуы да бәрімізге белгілі: олар саяси ақпараттың тарауының негізгі объектілері болып жатыр. Фейсбук және Твиттер қазір тек достармен хабарласып жүруі үшін ғана емес, басқа мемлекеттермен дипломатиялық қарым-қатынасты орнатуға арналған халықаралық қамтамасы бар саясаттандырылған әлеуметтік алаңы. Фейсбук және Твипломатия мақсатты аудиторияға әсер етететін сандық дипломатияның негізгі құралдары болып саналады.

Сандық дипломатия дегеніміз - сыртқы саясатында жаңа әдістердің қолдануы болып табылады (ИКТ, әлеуметтік желілер, БАҚ, ғаламтордағы блогтар мен медиа-ағандар және т.б.)[1, С. 183]. Бұл анықтама ИКТ-нің дамуы үшін жауапты американдық мекемелер сыртқы саясатымен байланысты заманауи медианы қолдана бастаған кезінде АҚШ-та пайда болған. Сандық дипломатияның аса маңызды қасиеттерінің бірі – медиалық сүзгілерді болдырмай, әр түрлі оқиғалар мен шет елдердегі адамдарға, ал кейде тіпті егеменді және халықаралық құқықтың әрекетінің шетінде тікелей әсер етуі. Ол өз ойын ережелерін орнатуға, ақпараттық көріністі айтарлықтай өзгертуге және күн тәртібін жасауға мүмкіндік береді. АҚШ-тың сандық дипломатияның бағдарламалары жиі ғаламтор-индустрияның ірі компанияларымен (Google, Facebook, Youtube, Twitter) бірлесіп жүзеге асырылады. Сандық дипломатияның бағдарламаларының қатарында: желіде цензураның айналып өтуін мүмкіндік беретін жаңа технологиялардың құру мен тарату мақсатында жобалардың қаржыландыруы, өктемшіл елдерде оппозицияны қолдау үшін ақпараттық сервистердің құруы, көлеңкелі ғаламтордың жүйелері мен ұялы байланыстың тәуелсіз желілердің құруы[2, С. 120].

Қоғамдық дипломатия тұжырымдамасы алғаш рет 1965 жылы Флетчер атындағы Тафтс университетінің Дипломатия және Заң мектебінің деканы Эдмунд Галлионмен ұсынылды. Ғаламтордың пайда болғанына дейін американдық сыртқы саясаты қоғамдық санасына басқа жолдар арқылы ықпал етіпті. Мәселен, газет-журналдар, радио мен телевизиялық бағдарламалар, БАҚ-ының көмегімен саяси насихаттау кең таралған болатын. Қоғамдық дипломатияның пайда болуы 2011-нші жылғы оқиғаларымен тығыз байланысты.

Қоғамдық дипломатиясының екі маңызды да өзекті аспекті бар: оның мақсаты мен әсері[3, С. 101]. Біріншіден, қоғамдық дипломатиясының негізгі мақсаты- шетелдік аудиторияға белгілі бір ықпал етуі. Екіншіден, дипломатияның әсері елдің жағдайына сай болу керек, яғни оның таралуы халықтың қабылдауына сәйкес болу керек. Қоғамдық дипломатияның әдістерінің ішінде: ғаламтор желісінде радио және телебағдарламалардың орналастыруы, АҚШ жөніндегі ақпараттың цифрлік түрінде еркін таралуы, блог-алаңындағы талқылаулардың тексерілуі, әлеуметтік желілерде АҚШ-тың үкімет мүшелерінің әлеуметтік желілердегі дербестендірілген беттердің құруы және ұялы телефондар арқылы ақпараттың кең таралуы[2, С. 123].

Дж. Най бойынша, «**жұмсақ күш**» – қалағанына мәжбүрлеу арқылы емес,

тартымдылықпен, қызықтыра отырып қол жеткізу қабілеті, яғни билік материалдық, күштік ресурстарға емес, идеялардың тартымдылығына, мәдениет, идеология, үкіметтік емес институттарға халықаралық қатынастарда барынша назар аударуы қажет екен. Ықпал етудің «жұмсақ күші» сәйкесінше, әдетте әскери күш-қуат және экономикалық әлеует сияқты материалдық ресурстармен байланысты «қатаң күшке» қарама-қарсы ұғым болып табылады, бірақ екеуінің де міндеті халықаралық қатынастардың субъектісі ретінде басқа акторлардың мінез-құлқына ықпал ету арқылы алдыға қойылған мақсатқа қол жеткізу. Жұмсақ күш концепциясын (ағылш. «*soft power*») Гарвард университетінің профессоры Джозеф Най ұсынды. Қазіргі таңда әлеуметтік немесе қоғамдық пікірге саяси, не саяси емес институттар арқылы әсер ету де жатқызылады. Най терминді алғашрет 1990 жылыөзінің "Bound to Lead: The Changing Nature of American Power" кітабында атап өтті [3, С. 102].

Дж. Най пікірінше, «жұмсақ күш» әлеуетін көтеру арқылы оның тиімділігін арттыруға болады, «қоғамдық дипломатия» немесе «жария дипломатия» «жұмсақ күш» тұжырымын іске асырудың ең тиімді формалары болып табылады. Жария дипломатияны жүзеге асыруда ақпараттық ресурстар және ақпарат ағынына бақылау жасау негізгі рөлді атқарады. Джозеф Най кез келген мемлекеттің жұмсақ күшінің үш бастауын атайды: оның іс-әрекеттері, мәдениеті және құндылықтары. Дж. Най бойынша жария дипломатияның үш өлшемі бар. Біріншісі – мемлекеттің сыртқы саяси акцияларын күнделікті, бағытталған түрде жариялап отыру; екіншісі – «стратегиялық байланыс», яғни мемлекет үшін маңызды тақырыптарды талқылау; үшіншісі – шетелдік аудиториямен түрлі ғылыми стипендиялар мен гранттар арқылы, айырбас бағдарламалары арқылы тікелей байланысты дамыту, осындай бағдарламалар арқылы шетелдік азаматтар белгілі бір мемлекетпен танысуға мүмкіндік алады [4]. Жұмсақ күштің негізгі құралдарының бірі-әлеуметтік желілер.

Әлеуметтік желілер бүгін жастардың өмірінің ажырамас бөлігі болып табылады. Олардың көмегімен адамдар хабарлармен алмасады, білім алады, бір-бірімен танысады. Әлеуметтік желілердің адамзат әлемін билеп алды деудің өзі қиын болып тұр. Еңкейген баладан бастап, жасөспірімдер әлеуметтік желілердің құлы болды. Қазіргі кезде бәрі әлеуметтік желілерсіз өмір сүру мүмкін емес сияқты болып көрінеді. Кең тарау алған әлеуметтік желілердің арасында: Facebook, Twitter, Instagram, Whats'up, YouTube және т.б [5].

Facebook-жаңалық алуға, дос табуға, уақыт өткізуге, ең бастысы көптеген пайдалы нәрселер алуға ыңғайлы әлеуметтік желі. Қолданушылар жасы 20-40 жастар аралығы. Дүние жүзінен достар табуға болады. Топтар ашып, көптеген жұмыс бітіруге болады. Сайлаудың алдында қандай ресми партиялар бар екенін, қандай көсемдер мен шешендер бар екенін білуге болады. Біреудің бір суреті, видеосы немесе жазбасы ұнаса, оны басқалармен бөлісуге болады. Жастарға онша қызық емес. Бұл жерде кілең бастықтар отырады. Бұл әлеуметтік жүйеде босқа отырмайды. Қазіргі таңда Фейсбук әлемдегі ең көп қолданылатын әлеуметтік желілер қатарында, оның қолданушылар саны 2 млрд жуық. Күніне Фейсбукқа 1 млрд астам кіреді. Forbes бағалауынша 2016 жылдың екінші тоқсанында Фейсбуктың таза табысы \$2,06 млрд. тең болды. Кезінде «Facebook компания болу үшін жасалған жоқ, Facebook әлемді байланыстырып ашық ету миссиясымен жасалған әлеуметтік жоба», – деген Марк Цукерберг бүгінде Фейсбуктің капиталдандыруын үздіксіз жүргізуде, сонымен қатар жобасын әрдайым жаңалап, күн өткен сайын жарнама және басқа қызметтер тарапын оңтайландыруда [6].

Twitter (ағылш. Twitter — «сайрау»), ауыспалы мағынасы "көп сөйлеу" — қысқа мәтіндік жазбалар жазуға арналған веб-сайт немесе жүйе (веб-сайт арқылы ғана емес, сондай-ақ СМС жіберу арқылы немесе арнайы сыртқы клиент-бағдарламалар көмегімен жазба қалдыру мүмкіндігі бар). Қолданушылардың жас шамасы 25-35 аралығындағы журналисттер, блоггерлер немесе шенеуніктер. Негізі жаңалық алмасуға, күнделікті оқиғаларды дер кезінде жариялауға өте ыңғайлы. Сондықтан журналисттер, блоггерлер немесе шенеуніктер барған жерінде көргендерін ағызбай-тамызбай жазып отырады. Өзіңе кімнің жазбасы қызық болса соның оқушысы боласың, сол сияқты сенің де өз оқырмандарың

болады. Твиттердің штаб-пәтері Сан-Францискода Folsom көшесіндегі 795-ші үйде орналасқан. Твиттер 57 млн-нан астам венчурлық капитал тартты, алайда ол ашық түрде жария етілмегендіктен нақты саны белгісіз. Қаржыландырудың бірінші кезеңінде (келісім-шарттың сомасы жария етілмейді) компанияға 1-5 млн АҚШ доллары көлеміндегі қаржы тартылды. 2008 жылы қаржыландырудың екінші кезеңінде ол 22 млн АҚШ доллары, 2009 жылғы үшінші кезеңінде 35 млн доллар көлеміндегі қаржы жұмсалды. Бұл соманы Institutional Venture Partners және Benchmark Capital ұсынды.

Сондай-ақ Твиттердің өсіп-өркендеуіне басқа да Union Square Ventures, Spark Capital мен Insight Venture Partners секілді инвесторлар атсалысып, олардың тарапынан белгілі сомадағы қаржы бөлінді. Компания Union Square Ventures, Digital Garage, Spark Capital және Bezos Expeditions- тің қолдауына сүйене отырып жұмыс жасайды. Сонымен қатар, аталып өткен әлеуметтік желілер бүгін елшілердің қатынас орнатуға арналған негізгі құралы болып табылады. Осындай әлеуметтік желілердің арқасында адамдар хабардар болады және кез келген мәселе бойынша басқа елдерге бармай, хабарлама арқылы бір-бірімен хабарласа алады.

Жаһандық ақпараттық саланың субъектілері бүгін мемлекеттер ғана емес, ТҰК (Трансұлттық компаниялар), азаматтық қоғамның ұйымдары мен әлеуметтік желілердің серіктестері де болып табылады. Әлеуметтік желілердің бүгінгі дипломатиядағы орны өсіп кетті.

Твипломатия жөнінде атап сөйлесе, ол сыртқы саяси мекемелері, мемлекеттік құралдары мен президенттері әлеуметтік желілерді, әсіресе Twitter-ді меңгере бастаған кезінде, яғни жақында пайда болған екен. Өздерінің интернет-аккаунттар арқылы олар ашық және белгілі бір түрінде шетелдік аудиторияға әсер ететін түрлі ақпаратты жариялауға мүмкіндік алыпты. Бүгін Twitter саяси баталиялар үшін негізгі алаңы, ал көптеген саясаткерлер үшін олардың аккаунттары визиттік карточкалар сияқты болып шығады. Бүгінгі таңда Twitter-дипломатияның қарқынды дамуы бүкіл жерде кең таралуда, оған сәйкес twiplomacy деген жаңа ұғым пайда болды. Twitter-дің пайдаланушылары-жазылушылар деп аталады. New Scientist журналының зерттеулері Твиттер мүмкіндігінің басқа БАҚ-қа қарағанда көш ілгері тұрғанын дәлелдеп берді. Web 2.0 технологиясы мен жай ақпарат құралдары технологиясын салыстырып, оның құтқару операцияларындағы күш біріктіруді жоспарлауда біршама үстем тұрғанын анықтады[7].

Мәселен АҚШ-тағы Қызыл Крест ұйым қызметімен байланысты орын алған түрлі оқиғалардан минут сайын хабардар болып отыруы үшін Твиттердің көмегіне жүгінеді. 2009 жылдың 16 маусымында Джеймс Джойстың «Улисс» романының табынушылары «Блум күнінің» құрметіне кітаптағы тараулардың бірін Твиттер қызмет көрсету желісіне орналастырады. Мұны жүзеге асыру мақсатында романның 54 кейіпкерін тұтынушылар ретінде Твиттерге тіркейді. Твипломатияның өз артықшылықтары мен кемшіліктері бар. Мәселен, Твиттерде нақты емес және жалған ақпарат таралуы мүмкін. Ол елдер арасындағы жанжалдарды болдыруға себеп бола алады. Екіншіден, дипломатияның осы жаңартылған түрі хакерлердің қолына келуі мүмкін. Ол өз кезегінде құпия ақпараттың шашырауына келтіруі мүмкін. Басқа жақтан, Твипломатияның кең таралуы өте ыңғайлы, өйткені оның арқасында елшілер басқа елдерге бармай, әлеуметтік желі арқылы бір-бірімен мобильді түрде ақпаратпен алмасады. Твипломатияның көмегімен кез келген мәселе, не болмаса оқиғаның пайда болуы бәрімізге белгілі болып тұр. Айқын мысал-25-нші наурыздың Кемерово қаласындағы оқиғаның болғаны қысқа уақыттың ішінде бүкіл әлемге белгілі болған екен.

Фейсбук-дипломатия таза түрінде-өз ұстанымдардың арта түсуінің және қысқа мерзімді түрлі гипотеза тексеруінің мүмкіндігі. Бұл қазіргі қоғамдық дипломатияның негізгі құралдардың бірі болып табылады[7]. Фейсбук дипломатия бүгін жаңа деңгейге қадам басып жатыр. Ол ең кең таралған әлеуметтік желі ғана емес, ИКТ пайдаланып жүрген негізгі ғаламтордағы қозғалыс күші. Фейсбуктың теріс әсері- бүкіл әлемге танымал әлеуметтік желі көптеген салаларда ақпаратпен алмасуға тиімді. Кері әсері туралы сөз сөйлесек, бүгінгі

күні ғаламтор алаңында Фейсбук пайдаланушылардың ішінде жалған жазылушылар бар екендігі сыр емес, оған қоса, Фейсбуктың жалған қатысушылары әр түрлі елдерде мемлекеттік қызметкерлердің арасында шиеленістерді орнату мақсатымен түрлі мемлер, демотиваторлар және арандатушылық жазуларды жасайды [1, С. 188].

Сөйтіп, бүгінгі ғаламдық өзгерістердің арасында түрлі оқиғалар жөнінде хабардар болу үшін, дипломатияның жаңа түрлерін жақсы меңгеру қажет. Сандық дипломатия, қоғамдық дипломатия, Твипломаси және Фейсбук дипломатия бүгін кез келген цифрлік жағынан, яғни хай-тек технологияларды меңгеріп жатқан елдердің дипломатиялық қарым-қатынастарды орнатуға арналған негізгі құралы болып табылады. Заманауи әлемінде кез келген мәселені шешуге дайын болу және бүкіл оқиғалар туралы білу өте маңызды да қажетті, сондықтан жоғарыда атап өткен дипломатиялар әр елшінің негізгі қозғалыс күші болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Сурма И. В. Цифровая дипломатия в мировой политике // Государственное управление. Электронный вестник. – 2015. – Апрель. - №49. - С.183-190
2. Цветкова Н.А., Ярыгин Г.О. Политизация «цифровой дипломатии»: публичная дипломатия Германии, Ирана, США и России в социальных сетях // Вестник Санкт-Петербургского университета. Сер. 6. – 2013. - Вып. 1. – С.119-124.
3. Nye J.S. Public Diplomacy and Soft Power // The Annals of the American Academy of Political and Social Science. – 2008. – Vol. 616. – P. 101-102.
4. Теленьга М. П. Цифровая дипломатия (digital diplomacy) как дополнительный политический ресурс международных отношений
5. Collins, N., Bekenova K. Digital diplomacy of the European Embassies in Kazakhstan. <http://twiplomacy.com/>
6. Корнев М. Дипломатия Веб 2.0: как Фейсбук и соцсети меняют мировую политику. 8 февраля 2014 г. // <http://tower-libertas.ru/human/diplomatiya-veb-2-0-kak-feysbuk-i-sotsseti-menyayut-mirovuyu-politiku/>

УДК 327

УЧАСТИЕ КАЗАХСТАНА В РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВЫ КИТАЯ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ПУТЬ»

Мақсұт Наркыз Арманқызы

awesomenargiz@gmail.com

Студентка кафедры международных отношений факультета международных отношений
ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Научный руководитель – Б. Батишева

Из-за своих географических и экономических особенностей, таких как большая территория и наличие значительных запасов природных ресурсов, Казахстан всегда существенно зависел от транспортной инфраструктуры. Казахстан является крупнейшей в мире страной, не имеющей выхода к морю. В связи с особенностями исторического развития, большинство транспортных путей Казахстана направлены в Россию. Тремя основными железными дорогами Казахстана являются Трансказахстанская магистраль, соединяющая Петропавловск и Караганду, Туркестано-Сибирская магистраль — из Семипалатинска к границам с Кыргызстаном и Узбекистаном, и железная дорога,